

KODEKS RODZINNY I OPIEKUŃCZY

WYBÓR ORZECZNICTWA

Dariusz Kotłowski

KOMENTARZE ORZECZNICZE LEX

KODEKS RODZINNY I OPIEKUŃCZY

WYBÓR ORZECZNICTWA

Dariusz Kotłowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 19 września 2014 r.

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Kinga Puton

Opracowanie redakcyjne
Iwona Nocuń

Łamanie
JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumiel, Krzysztof Drzewiecki

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

The logo for 'prawolubni' features the word 'prawolubni' in a lowercase, serif font. A small heart symbol is positioned above the letter 'i'. Below the text is a decorative horizontal line with a wavy, scalloped pattern.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-3411-2

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wstęp	11
Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy	
TYTUŁ I. MAŁŻEŃSTWO	15
DZIAŁ I. Zawarcie małżeństwa	15
DZIAŁ II. Prawa i obowiązki małżonków	36
DZIAŁ III. Małżeńskie ustroje majątkowe	55
Rozdział I. Ustawowy ustrój majątkowy	55
Rozdział II. Umowne ustroje majątkowe	126
Oddział 1. Przepisy ogólne	126
Oddział 2. Wspólność majątkowa	134
Oddział 3. Rozdzielność majątkowa	139
Oddział 4. Rozdzielność majątkowa z wyrównaniem dorobków	140
Rozdział III. Przymusowy ustrój majątkowy	142
DZIAŁ IV. Ustanie małżeństwa	159
DZIAŁ V. Separacja	221
TYTUŁ II. POKREWIEŃSTWO I POWINOWACTWO	227
DZIAŁ I. Przepisy ogólne	227
DZIAŁ Ia. Rodzice i dzieci	228
Rozdział I. Pochodzenie dziecka	228

Oddział 1. Macierzyństwo	228
Oddział 2. Ojcostwo	230
Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi	280
Oddział 1. Przepisy ogólne	280
Oddział 2. Władza rodzicielska	283
Oddział 2a. Piecza zastępcza	324
Oddział 3. Kontakty z dzieckiem	326
DZIAŁ II. Przyniesienie	330
DZIAŁ III. Obowiązek alimentacyjny	361
TYTUŁ III. OPIEKA I KURATELA	425
DZIAŁ I. Opieka nad małoletnim	425
Rozdział I. Ustanowienie opieki	425
Rozdział II. Sprawowanie opieki	429
Rozdział III. Nadzór nad sprawowaniem opieki	437
Rozdział IV. Zwolnienie opiekuna i ustanie opieki	438
DZIAŁ II. Opieka nad ubezwłasnowolnionym całkowicie	441
DZIAŁ III. Kuratela	443

Wykaz skrótów

Akty prawne

- k.c.** ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121)
- k.p.c.** ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.r.o.** ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.)
- k.s.h.** ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- p.a.s.c.** ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 z późn. zm.)
- p.p.s.a.** ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
- p.u.n.** ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1112 z późn. zm.)
- u.a.s.c.** ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 z późn. zm.)
- u.e.r.f.u.** ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 z późn. zm.)
- u.k.w.h.** ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
- u.p.d.o.f.** ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.)
- u.p.s.d.** ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 768 z późn. zm.)

- u.s.u.s.** ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 z późn. zm.)
- u.ś.r.** ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1456 z późn. zm.)

Publikatory

- Apel.-Lub.** Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Lublinie
- Apel.-W-wa** Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie
- Biul. PK** Biuletyn Prawa Karnego
- Biul. SAKa** Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach
- Biul. SN** Biuletyn Sądu Najwyższego
- G. Prawna** Gazeta Prawna
- G. Prawna SiA** Gazeta Prawna. Samorząd i Administracja
- GSP** Gdańskie Studia Prawnicze
- KZS** Krakowskie Zeszyty Sądowe. Orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych
- M. Prawn.** Monitor Prawniczy
- M. Spół.** Monitor Spółdzielczy
- ONSA** Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
- ONSA WSA** Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
- OSA** Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSAB** Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
- OSAŁ** Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi
- OSNC** Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNC-ZD** Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
- OSNP** Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OSNPG** Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
- OSP** Orzecznictwo Sądów Polskich
- PiP** Państwo i Prawo

POP	Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
POSAG	Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PP	Przegląd Podatkowy
Pr. Bank.	Prawo Bankowe
Pr. Gosp.	Prawo Gospodarcze
Prok. i Pr.-wkł.	Prokuratura i Prawo – wkładka
Rzeczposp. PCD	Rzeczpospolita. Prawo co dnia
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego

Wstęp

Celem niniejszego opracowania było stworzenie przeglądu dotychczasowego orzecznictwa, przede wszystkim Sądu Najwyższego, odnoszącego się do kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Przedstawiony wybór orzeczeń jest subiektywny. Poszczególne orzeczenia zostały przyporządkowane właściwym przepisom kodeksu; w przypadku piśmiennictwa w niektórych sytuacjach zastosowano kryterium rzeczowe. Dokonując wyboru starych orzeczeń, miałem na uwadze zarówno ich aktualność, jak i – w niektórych przypadkach – doniosłość poruszanej w nich tematyki. Uwaga ta dotyczy także przywołanego piśmiennictwa, które często – pomimo upływu długiego czasu od opublikowania – zawiera w sobie aktualne i interesujące poglądy, mogące stanowić cenne źródło wiedzy także na tle obowiązujących przepisów kodeksu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

Niniejsze opracowanie pozwala Czytelnikowi zapoznać się z kluczowymi i przełomowymi pracami teoretyków oraz praktyków w dziedzinie prawa rodzinnego i opiekuńczego, prezentującymi aktualne sposoby wykładni poszczególnych przepisów. Jednocześnie z założenia starałem się pominąć odwołania do tych orzeczeń, których tezy zawierają jedynie analizę konkretnego stanu faktycznego z punktu widzenia przesłanek zastosowania określonej instytucji w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

W mojej ocenie niniejsze opracowanie może stanowić cenne źródło informacji i narzędzie w codziennej pracy praktyków i teoretyków; sędziów, adwokatów, radców prawnych i innych grup zawodowych.

dr Dariusz Erwin Kotłowski
Adwokat

USTAWA

z dnia 25 lutego 1964 r.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

(tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788; zm.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1529; z 2013 r. poz. 1439; z 2014 r. poz. 1188)

TYTUŁ I

MAŁŻEŃSTWO

DZIAŁ I

Zawarcie małżeństwa

Art. 1. § 1. Małżeństwo zostaje zawarte, gdy mężczyzna i kobieta jednocześnie obecni złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński.

§ 2. Małżeństwo zostaje również zawarte, gdy mężczyzna i kobieta zawierający związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu kościoła albo innego związku wyznaniowego w obecności duchownego oświadczą wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu i kierownik urzędu stanu cywilnego następnie sporządzi akt małżeństwa. Gdy zostaną spełnione powyższe przesłanki, małżeństwo uważa się za zawarte w chwili złożenia oświadczenia woli w obecności duchownego.

§ 3. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się, jeżeli ratyfikowana umowa międzynarodowa lub ustawa regulująca stosunki między państwem a kościołem albo innym związkiem wyznaniowym przewiduje możliwość wywołania przez związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu tego kościoła albo innego związku wyznaniowego takich skutków, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

§ 4. Mężczyzna i kobieta, będący obywatelami polskimi przebywającymi za granicą, mogą zawrzeć małżeństwo również przed polskim konsulem lub przed osobą wyznaczoną do wykonywania funkcji konsula.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia
23 kwietnia 2008 r., II FSK 373/07,
LEX nr 485167

1. Wobec małżonków, wobec których orzeczono separację, należy przyjąć te same zasa-

dy opodatkowania darowizn pomiędzy nimi, jakie odnoszą się do małżonków.

2. Dopóki nie ustaną skutki małżeństwa zawartego stosownie do przepisu art. 1 § 1 k.r.o., małżonkowie podlegają rozlicze-

niu z tytułu podatku od spadków i darowizn według zasad przewidzianych dla tej grupy podatkowej.

**Wyrok SN z dnia 11 grudnia 2007 r.,
II CSK 349/07, LEX nr 488955**

W przypadku, gdy istnieje akt małżeństwa, właściwą drogą do zakwestionowania faktu złożenia przez wskazane w nim osoby oświadczeń o zawarciu małżeństwa, jest zgłoszenie żądania unieważnienia aktu małżeństwa w postępowaniu nieprocesowym na podstawie art. 30 pkt 1 u.a.s.c. W sytuacji natomiast, gdy podnoszona jest kwestia, czy małżeństwo – mimo złożenia wzmiankowanych oświadczeń – zostało zawarte w rozumieniu art. 1 k.r.o., właściwą jest droga procesu cywilnego o ustalenie nieistnienia małżeństwa.

Zobacz:

Ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 z późn. zm.).

**Wyrok SA w Białymstoku z dnia
23 lutego 2007 r., I ACa 590/06, OSAB
2007, nr 1, poz. 10, LEX nr 259105**

1. Pod pojęciem konkubinatu należy rozumieć stabilną, faktyczną wspólnotę osobisto-majątkową dwojga osób. Bez znaczenia we wspomnianym aspekcie jest płeć.
2. Nie ma podstaw do stosowania odmiennych zasad przy rozliczaniu konkubinatu homoseksualnego niż te, które mają zastosowanie odnośnie konkubinatu heteroseksualnego.

**Wyrok SN z dnia 3 marca 2004 r.,
III CK 346/02, OSP 2005, z. 2, poz. 23,
LEX nr 121342**

W razie niesporządzenia aktu małżeństwa, mimo spełnienia pozostałych wymogów określonych w art. 1 § 2 k.r.o., nie można dochodzić ustalenia istnienia małżeństwa konkordatowego na podstawie art. 189 k.p.c. Rejestracja takiego małżeństwa jest jednym z konstytutywnych wymogów jego zawarcia.

**Wyrok SN z dnia 16 maja 2000 r.,
IV KKN 32/00, OSNC 2000, nr 12,
poz. 222, LEX nr 43414**

Do rozliczeń majątkowych pomiędzy osobami pozostającymi w trwałym związku faktycznym (konkubinacie) mogą mieć zastosowanie przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

OD AUTORA:

Dla skutecznego zawarcia małżeństwa niezbędne są trzy przesłanki, które muszą wystąpić łącznie: różnica płci pomiędzy osobami wstępującymi w związek małżeński, ich jednoczesna obecność, a także złożenie przez nie przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński. Urzędową podstawą do określenia płci człowieka jest jego akt urodzenia.

W myśl obowiązujących przepisów kierownikiem urzędu stanu cywilnego jest wójt (burmistrz, prezydent miasta). Jednakże wójt (burmistrz, prezydent miasta)

zatrudnia inną osobę na stanowisku kierownika urzędu stanu cywilnego w gminach powyżej 50 000 mieszkańców. Małżeństwo zawarte przed innym urzęd-

nikiem lub pracownikiem urzędu stanu cywilnego nie wywołuje żadnych skutków prawnych związanych z zawarciem małżeństwa.

Literatura: Borkowski P., *Odpis aktu urodzenia małżonka spadkodawcy* (w:) P. Borkowski, *Notarialne poświadczenie dziedziczenia*, Warszawa 2011; Borkowski P., *Stopień pokrewieństwa* (w:) P. Borkowski, *Notarialne poświadczenie dziedziczenia*, Warszawa 2011; Smyk M., *Pełnomocnictwo do poszczególnej czynności prawnej* (w:) M. Smyk, *Pełnomocnictwo według kodeksu cywilnego*, Warszawa 2010; Domański M., *Względne zakazy małżeńskie*, Warszawa 2013.

Art. 2. Jeżeli mimo niezachowania przepisów artykułu poprzedzającego został sporządzony akt małżeństwa, każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić z powództwem o ustalenie nieistnienia małżeństwa.

Wyrok SN z dnia 22 lutego 2012 r., IV CSK 240/11, OSNC 2012, nr 9, poz. 106, LEX nr 1217052

1. Nie można żądać ustalenia nieistnienia małżeństwa (art. 2 k.r.o.) z powołaniem się na niezłożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński z powodu pozostawania w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli (art. 15¹ § 1 pkt 1 k.r.o.).

2. Jeżeli kierownik urzędu stanu cywilnego powyżmie uzasadnioną wątpliwość co do stanu zdrowia nupturienta i jego zdolności do zawarcia związku małżeńskiego lub złożenia oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński, może zażądać stosowanego zaświadczenia lekarskiego.

Wyrok SN z dnia 11 grudnia 2007 r., II CSK 349/07, LEX nr 488955

W przypadku, gdy istnieje akt małżeństwa, właściwą drogą do zakwestionowania faktu

złożenia przez wskazane w nim osoby oświadczeń o zawarciu małżeństwa, jest zgłoszenie żądania unieważnienia aktu małżeństwa w postępowaniu nieprocesowym na podstawie art. 30 pkt 1 u.a.s.c. W sytuacji natomiast, gdy podnoszona jest kwestia, czy małżeństwo – mimo złożenia wzmiankowanych oświadczeń – zostało zawarte w rozumieniu art. 1 k.r.o., właściwa jest droga procesu cywilnego o ustalenie nieistnienia małżeństwa.

OD AUTORA:

Należy zauważyć, że legitymacja procesowa czynna przysługuje każdemu, kto ma interes prawny w ustaleniu nieistnienia małżeństwa, a także prokuratorowi (art. 22 k.r.o.). Natomiast legitymację procesową bierną posiadają oboje małżonkowie. Brak legitymacji procesowej, zarówno czynnej, jak i biernej, prowadzi do oddalenia powództwa.

Dariusz Kotłowski – doktor nauk prawnych; adwokat, specjalizuje się w prawie cywilnym, rodzinnym, administracyjnym i gospodarczym; członek Polskiego Towarzystwa Legislacji; autor i współautor ponad stu publikacji z zakresu prawa i postępowania cywilnego oraz organizacji wymiaru sprawiedliwości.

■ W komentarzu w sposób przejrzysty i wyczerpujący omówiono przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przez pryzmat przywoływanych orzeczeń Sądu Najwyższego, sądów apelacyjnych, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych. Poza przeglądem dotychczasowego orzecznictwa autor zaprezentował poglądy przedstawicieli doktryny oraz praktyki dotyczące wykładni poszczególnych przepisów prawa rodzinnego i opiekuńczego.

■ Publikacja została wzbogacona o komentarze autorskie pomocne w omówieniu niejednolitej linii orzeczniczej oraz w odnalezieniu właściwej interpretacji konkretnych przepisów.

■ Książka przeznaczona jest dla prawników praktyków – sędziów, adwokatów, radców prawnych – stanowi bowiem użyteczne narzędzie w codziennej pracy, zarówno na sali sądowej, jak i w kancelarii. Będzie również przydatna dla aplikantów zawodów prawniczych przygotowujących się do kolokwium i egzaminów końcowych.

ISBN 978-83-264-3411-2

9 788326 434112

Cena 119 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9 788326 434112 W01P01